

Sajátos Nevelési Igényű tanulók az Öveges Középiskolában

Az SNI-s tanulók körében a környezetvédelem- vízgazdálkodás szakmai alapozó tantárgyak keretében alkalmazott módszerek

Iskolánk tizenöt évvel ezelőtt fogadott először tanulási nehézségekkel küzdő, főként diszlexiás tanulókat. Az iskola profiljának megfelelően előbb gépész, illetve elektronika-elektrotechnika, majd a környezetvédelem-vízgazdálkodás szakmai alapozás közül választhattak a tanulók. Több mint tíz éve folytatunk környezetvédelem-vízgazdálkodás szakmacsoportos alapozást. Mielőtt azonban tapasztalatainkról, a kialakult módszerekről számot adnék, röviden néhány gondolat a diszlexiáról.

Szerencsére ma már jelentős a magyar nyelven is hozzáférhető szakirodalom, a szaktudományok is sokat segítettek a pedagógiának. Az érdeklődők igen színvonalas magyar oldalak találhatnak a világhálón.

Amit muszáj hangsúlyozni: a diszlexia nem betegség! Az emberi agy egy állapota. Mérő Lászlótól kölcsönözve: „mindenki másként egyforma”. Tehát meg kell találni azokat a módszereket, azokat a formákat, amik ezeknek a tanulóknak kedveznek. Az iskolai oktatás jellemzően a balféltekei dominanciára épít, szinte kihasználatlanul hagyva a jobb hemiszférium lehetőségeit. Igazából a féltekék komplex fejlesztésének törekvése mindig is jelen volt a pedagógiában, a megismerő tevékenység élményszerűsége, a tanulói aktivitás fontosságának hangsúlyozása nem mai találmány.

A környezetvédelem maga is több tudományból építkezik, erős természettudományos alapokkal. A kémia, biológia tantárgyak módszertana itt is jól alkalmazható, de sokat tanultunk az anyanyelvet és az idegen nyelvet tanító kollégáktól, és természetesen maguktól a diákoktól is.

Nem célravezető a diszlexiás tanulókat homogén csoportnak tekinteni, hiszen a képességeik ugyanúgy különbözőek, mint a nem diszlexiásoké. A valódi képességeket sokszor elfedi a korai fejlesztés hiánya, vagy a kialakult emocionális zavar, a helytelen iskolai attitűd: „a kudarcorientáltság”. Jellemző viszont szinte mindegyikükre a fáradékonyság és a rövidebb koncentrációképesség. Ezért bármilyen módszert is választunk, ezt figyelembe kell venni.

Nem tiszteltlenség, fáradtság

A középiskola elején igen összetett a feladat: de a legfontosabb a hiányok pótlása, mert az alapkészségek biztosítása nélkül nem tudunk tovább haladni. (Lásd például vegyjelek stb.)

Első lépés tehát a hiányok felmérése. A tananyag kisebb egységekre bontása a következő lépés. A tanulni tudás, a szövegértés és lényegkiemelés alapvető, ezért erre nagy hangsúlyt fektetünk a szakmai órákon is. A szövegkiemelő és a színes ceruza használata kötelező. A dolgozatokhoz mindig készítünk szövegelemzést is. Az órákon a tanári táblavázlat nem maradhat el. Ez segíti az otthoni tanulást és a későbbi felidézést. Gyorsan kiderült, hogy az úgynevezett gondolat-térképforma hasznosul jobban (bevtuk a jobb féltekét!).

Ami nagyon hiányzik a szakma oktatásánál, az a tankönyv! Jelenleg csak a technikusok számára készült tankönyv létezik.

Folyik az önbizalom fejlesztése és a motiváció, a személyes és társas kompetenciák kialakítása, azaz nevelünk. Ennek egyik jól bevált eszköze a csoportmunka. Helyesebb lenne társas munkának nevezni, hiszen van, hogy csak ketten dolgoznak együtt, egymást biztatva, erősítve. A pszichológia ezt a téglablótvívhöz szokta hasonlítani. Ez a munkaforma a szokottnál több előkészítő munkát igényel, de a frontális megoldásnál sokkal hatékonyabb. Használható labor munkánál, de elméleti órán is.

A tanulók hamar megszokják: segítséget adok-kapok, én ebben vagyok jobb, a társam másban ügyesebb. Sokszoros az eredmény: gyorsabb haladás, az önbizalom növekedése, egymás megbecsülése, együttműködni tudás.

Jól fogom a lombikot?

Együtt hatékonyabb

A biológiában bevált *projekt módszer* ebben a tárgyban is jól működik. Jellemző, hogy inkább ppt-bemutatót készítenek, de ügyesek a plakátkészítésben is. (Megint a jobb félteke!) Bár tízedikben a többség gond nélkül animálja a diáit, az anyanyelvi korrekcióra nekünk kell figyelni. Fontos, hogy a számonkérésnél ügyeljünk a koherenciára, így biztosan figyelnek egymás munkájára. (Mivel a jegyzetelés nem az erősségük, rendre begyűjtik egymás munkáit!)

A házi feladatokat, jegyzőkönyveket előszeretettel készítik digitális formában, de általában is szívesen használják a modern

technika lehetőségeit. Minden osztályban akadnak kivételek, akik szívesebben dolgoznak hagyományos eszközökkel, legtöbbször nagyon szép, precíz ábrákat készítvé.

Nem szabad nélkülözni a *lazábbnak tűnő, játékos formákat* sem. Például a nehéz, sok szakkifejezést tartalmazó tananyagrészek így sokkal jobban gyakoroltathatók, rögzíthetőek. Jó példa erre a „ki vagyok én” játék. Célszerű négy-öt fős csoportokra bontani az osztályt, mindig egy csoport játszhat, de ha letelet az idő, a többiek „rabolhatnak”, azaz megmondhatják a megfejtést. Hat meghatározásból kell kitalálni, jegyzetet használhat mindenki, a csoportok meg is beszélhetik a tippjüket egymás közt. Meg is lehet fordítani a játékot, a csoportoknak kell elkészíteni a feladatot (lényegkiemelés gyakoroltatása!). Annyira lelkesek, hogy az ügyesebbek otthon is dolgoznak vele.

A témától és az adott osztálytól függően használható a *dramajáték* is. A számukra nehezen átrágható környezetjog, a szabványok stb. izgalmassá válnak egy-egy konkrét ügy

kapcsán. Zöldmezős beruházás, lakópark, plázaépítés, már csak a befektetők, a helyi lakosok és a tanácsadók kellene. De konkrét ügyekhez is be lehet kapcsolódni, mint a Rába szennyezés, vagy az osztrák hulladékégető határra történő telepítése.

Összegezve: tapasztalataink szerint az sni-s tanulók nevelése-oktatása körében elsősorban a *kooperatív tanulástechnikák* sikeresek. A nagyfokú lemaradásnál és a tehetséggondozásnál (mert ilyen is van!) az egyéni foglalkozás a hatékony. Szerencsére munkánkat logopédusok, fejlesztőpedagógusok és pszichológus is segítik. Iskolánk „Diszlexia és más részképesség-zavar a középiskolában” címmel negyven órás akkreditált pedagógus továbbképző tanfolyamot szervez, ahová várjuk az érdeklődő kollégákat!

Tomsitsné Borik Irén
képzési felelős
Öveges József Gyakorló Középiskola és
Szakiskola

Állatasszisztált terápia (Kutyaterápia)

Az Óvoda, Általános Iskola és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményben (1035 Budapest, Szeleő u. 9-11.) már a 2006-2007-es tanévtől kezdődően új pedagógiai módszerként alkalmazza Gaál Györgyi és Szilvás Mónika gyógypedagógus az állatasszisztált terápiák egyikét, közkedveltebb nevén a kutyaterápiát. Jelenleg hetente egy alkalommal célzottan erre a feladatra kiképzett kutyák érkeznek hozzájuk, ők a terapeutával és a gyermekcsoportot tanító

pedagógussal együtt vesznek részt a foglalkozásokon. A kutyák olyan kiképzésben részesültek, amely alapján gyermekcsoportban nyugodtan viselkednek, tűrik a gyermekek esetleg kicsit durvább mozdulatait, simogatását. Hirtelen mozdulatokra, kiabálásra, váratlan helyzetekre is nyugodtan, kiszámíthatóan reagáló állatok, a gyermekek utasításaira figyelnek, engedelmeskednek nekik.

Az idei tanévben elsősorban az óvodában, alsó tagozaton, foglalkoztató tagozaton és az autista csoportban alkalmazzák a kutyaterápiát, de ügyelnek arra is, hogy felső tagozatos diákjaik se maradjanak ki a „kutyázásból”.

Terveik szerint a későbbiekben a kutyák néhány tanórán is részt vesznek: a pedagógus a terapeutával egyeztetve tervezi majd meg az órát, a témához kapcsolódó feladatokat.

Miért jó és hatékony a kutyaterápia?

Az állatokat a legtöbb gyermek szereti, szeretne velük kapcsolatot teremteni. A kutyán keresztül a legzárkózottabb gyermekhez is közel kerülhetünk, a kutya simogatása önmagában véve is terápiás hatású, hiszen az állat minden körülmények között készségesen és feltétel nélkül visszaadja a rá irányuló szeretetet. A túlmozgásos, agresszív gyermekeket nyugtatja, csillapítja.

A foglalkozásokon a gyermekek irányítják, mozgatják a kutyát. Az állat rövid, határozott utasításokra reagál, így a gyermekek a siker érdekében jobban figyelnek, összpontosítanak. Amikor sikerül az állatot irányítaniuk, önbizalmuk, magabiztosságuk növekszik. A nem, vagy nehezen beszélő, kevésbé mozgékony gyermekeket is motiválja, cselekvésre, beszédre készíti a kutya, az állattal való kapcsolatteremtés vágya.

Milyen feladatokat végeznek a kutyával?

A gyermekek fő motiváló eszköze a játék, a játéktevékenységben minden gyermek szívesen vesz részt.

Kutya segítségével játszanak például:

- mozgásos utánzó játékokat (Csináld azt, amit a kutya!),

- memória és figyelemfejlesztő játékokat (kutya vezetése berendezett pályán, akadályok bővítése).

Fejlesztik a testsémát: simogatják, érintik a kutya testrészeit, szerveit, azonosítják önmagukon, lerajzolják a kutyát stb. Számolásos és nyelvtani feladatokban is segít a kutya. A feladatok sokszínűsége csak a foglalkozást vezető kreativitásán múlik.

A kutyaterápia mint nevelő eszköz

A foglalkozásokon alapvető követelmény a tolerancia, társaikra és a velünk dolgozó kutyára való odafigyelés. A kutyával való együttműködés az önfegyelmet is erősíti. Nagyon sok gyermek szeretne kutyát tartani, vagy már van kutya a családban. Ezért fontos, hogy a foglalkozásokon a gyermekek információt kapnak az állatok megfelelő tartásáról, sőt, gyakorolhatják is azt.

Megismerkednek az állat napirendjével, szokásaival:

- etetés
- sétáltatás
- játék
- egészségügyi ellátás
- szőr ápolása stb.

Megtanulják, hogy az állattartás komoly felelősség, ami sok örömet ad, ugyanakkor számos feladattal is együtt jár.

„Kapcsolda” Egy új mozgalom a tolerancia jegyében

Tudunk-e természetes kapcsolatot létesíteni bizonyos szempontból más, sérült, fogyatékos gyermekekkel, felnőttekkel? Képesek vagyunk-e elfogadni, együtt élni a sérültekkel, tolerálni és alkal mazkodni hozzájuk?

Ezen kérdések megválaszolására, szemléletváltás elősegítésére hozta létre Szalay Kriszta színésznő a „Kapcsolda” programot. Ennek lényege, hogy az egészséges diákok fogadják be, azaz iskolájukban lássák vendégül a sérült gyermeket és szüleit. Előzetes, közösen egyeztetett program keretében töltsenek el együtt egy napot vagy egy délutánt. Ez a lehetőség sok tapasztalatot ad a fiataloknak a másság elfogadásáról, az egymásra való odafigyelés fontosságáról. A program megvalósulásával mindenki nyer: a segítségre szorulókat elfogadást és törődést, az egészségeseket szeretetet, és az emberi értékek fontosságának megtapasztalását a külsőségek túlhangsúlyozása helyett.

Szalay Kriszta gondolatai:

„3 éve játszom az *És a nyolcadik napon* című darabomat, melyben egy Downos kislíával az oldalamon mutatjuk meg, mi mindennel kell szembenéznie mai társadalmunkban egy sérült, illetve egy másfajta képességekkel rendelkező gyermeket nevelő családnak. Senkinek sem könnyű. Az önel fogadásnál nincs nehezebb, de ha még a társadalom sem segít, hogyan lehet talpon maradni?

Darabom megírásakor nem is gondoltam, hogy ekkora ellenállás van, hogy ennyi félelmet cipelnek az emberek hazánkban, mindkét oldalon. Az egészséges részről, illetve a fogyatékos nevelők részéről egyaránt.

2008-ban, több politikussal találkozva tapasztaltam meg, hasonló helyzetben ugyanolyan szorongó kis emberek, mint bármelyikünk. Hiába nevelnek fogyatékkal élő gyermeket, hangosan, bátran felvállalva őket, nem mernek kiállni értük, sőt, érdemben sem tesznek sokat. Pedig nekik még érintettségüket is leszámítva, kötelességük lenne a szemléletváltást elősegíteni.

Nem az integrációra törekedtem, amikor megálmodtam a „Kapcsoldát”, egyszerűen, mint egy „civil” ember a szemléletváltást szerettem volna elősegíteni.

A program lényege, hogy fogyatékos gyermekek töltsenek el egészséges gyermekekkel egy napot az egészségesek iskolájában. Legyenek vendégül látva, közös programokkal, kézművesség, közös táncolás, sportprogramok, vetélkedők stb. által a középiskolákban.

Megtapasztaltam, hogy először a felnőtteket kellett megnyernem az ügynek. 10 iskolából 3 mondott igent, s azokban is a tanárok zöme vagy félelemmel jött el, vagy el sem mert jönni. Tehát a felnőttek társadalmát kell először kinyitni, legalább egy picike szelepét, hogy a program megvalósulhasson. Mi van akkor, ha megtörtént 3 iskolában? - tettem fel a kérdést. Gyakorlatilag alig valami. Ezt folytatni kell. 50 iskolát tűztem ki célul. Az eddigi 3 iskolával pedig szeretném minden évben megvalósítani újra és újra, hiszen minden évben jönnek új diákok.

Hogy mi a haszna ennek a kezdeményezésnek?

Mit tanulnak belőle az egészségesek? S mit kapnak a másik oldal családtagjai?”

Szóljon itt néhány résztvevő.

„Már abban a szeretetben is jó volt fürdeni reggeli közben... és akkor nem beszéltünk a sok kedvességről és a sok jókedvű beszélgetésről, pusziról, bújásról, maszatozásról, gyúrásról és rendíthetetlen fűzésről. Aki meg még egyszer rosszat mond a „mai fiatalokra”, annak emberbarát módon átharpom a torkát. :o) Nekünk is különleges élmény volt, amiből hetekig teltekezünk. Este már nosztalgiaiával néztük a Híradóban a „mi gyerekeinket”. Ha lesz még folytatása, kérlek, bármiben számíts ránk.

(Kalauz Dóri, tanárnő az interneten talált meg, s jött édesanyjával só-lisztezést tartani. Abszolút privát segítőként volt jelen.)

„Az érintett családok ugyanolyan félelemmel jöttek, mint amilyen félelemmel várták őket, viszont megmelegedhettek egy kicsit. Érezhették, hogy nincsenek egyedül, hogy a kajla kamasz mekkora gondoskodással tud vigyázni az ő gyerekére.”

Egy szülő:

„Úgy gondolom, hogy azok az emberek, akik most ezen a két napon, meg az előző alkalommal itt voltak, fantasztikusan boldogok most. Mind a szülők, mind a gyerekek, sérültek, egészségesek egyaránt. Az emberkék, akiket „fogyatékosággal” általánosítanak, kaptak egy olyan hétvégét, amit soha nem fognak elfelejteni. A szülők, hozzátartozók ilyenkor visszakapják/juk a reményt, hogy érdemes ezekkel az emberkével is boldogan élni, mert vannak a földön olyan emberek is, mint TE, mint TI, akik szerveztétek ezt, akik visszaadják a hitet az emberekbe, a jóindulatba, a megértésbe, szeretetbe. Félelmetes dolgot értetek el szerintem, és valószínűleg szavakba sem lehet önteni, hogy mit érzünk ilyenkor mi, amikor látjuk a gyerekeinket, tesónkat ennyire nagyon boldogan. Azt, amit én próbálok kicsiben, hogy megmutassam a

körülöttem lévő emberkének Benit, hogy megismerjék, és ne féljenek, Ti megvalósítottátok nagyobbban. Megmutattátok, hogy lehet ezt máshogyan, is mint ahogy itthon folyik. Ezek a srácok már nem fognak elmenni egy sérült ember mellett úgy, hogy elfordítják a fejüket, mert nem mernek ránézni. Nekik mindig eszükbe fog jutni ez a 2 nap. Ez olyan emberfeletti dolog, ami fantasztikus és hihetetlen. Ők majd így nevelik a saját gyerekeiket, és ők az övéiket. Lehet, hogy majd egyszer mi is elérjük azt a szintet ezen a téren, amit Európában már elértek. Nagyon elfáradtunk, de őszintén mondom, nálunk aztán igazán jó dolga van Beninek, de a boldogság, az őszinte szeretet, ami sugárzott ma belőle, nagyon, nagyon szép volt. Az, hogy 15 éves srácok is együtt játszanak sérült kislányokkal, kislányokkal, és nem azt nézik, mi ciki és mi nem, és mindenki segít mindenkinek.”

Szeretném, ha jobb, érzékenyebb emberek nőnének ki az iskolapadból. Legfőbb célom, hogy az évenként ismétlődő drogprevenció mellé - melyet már elmondásaik alapján unnak is a fiatalok - minden 2. évben szemléletváltó nap is lenne az iskolákban. De addig is, míg a politikusokhoz eljutok, így, „manuálisan” kell tennem, amit tudok.

Kérem, amennyiben nyitottak a program megvalósítására, tartsanak velem a szemlélet szélesítésében! Várom az iskolák további csatlakozását a kezdeményezéshez!”

Szalay Kriszta színművész
szalcser@gmail.com

További információ: Toldi Beáta, Mosolyország Alapítvány (amely fő programjának tekinti a „Kapsoldá” támogatását, szervezését),
telefon: 06/30/205-88-34
www.poli.hu, www.mosolyország.com,
www.esanyolcadiknapon.hu